

Spis treści

WSTĘP.....	13
1. WYBRANE ZAGADNIENIA Z TEORII I METODOLOGII FILOZOFII PRZYRODY.....	17
1.1. PRZEDMIOT, cele i zadania filozofii przyrody.....	17
1.2. WSPÓŁCZESNE KONCEPCJE FILOZOFII PRZYRODY	19
1.3. FILOZOFIA PRZYRODY A NAUKI PRZYRODNICZE	22
1.4. ELEMENTY METODY FILOZOFII PRZYRODY	26
1.5. PRZYJĘTA KONCEPCJA FILOZOFII PRZYRODY.....	27
Zalecana literatura.....	28
2. FILOZOFIA PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ.....	31
2.1. BYT MATERIALNY.....	32
2.1.1. Istota bytu materialnego.....	32
2.1.1.1. Hylozoizm	33
2.1.1.2. Atomizm	34
2.1.1.3. Hylemorfizm.....	36
2.1.1.4. Panteizm	38
2.1.1.5. Mechanicyzm.....	40
2.1.1.6. Dynamizm	41
2.1.1.7. Procesualizm.....	42
2.1.1.8. Meromorfizm.....	44

Zalecana literatura.....	45
2.1.2. Własności bytu materialnego.....	46
2.1.2.1. Ilość i jakość	46
2.1.2.2. Zmienność	50
Zalecana literatura.....	53
2.2. CZAS I PRZESTRZEŃ.....	53
2.2.1. Filozoficzne koncepcje przestrzeni.....	54
2.2.1.1. Koncepcja subiektywistyczna.....	54
2.2.1.2. Koncepcja realistyczna.....	55
2.2.1.3. Koncepcja relacyjna	56
2.2.1.4. Dyskusja Leibniza z Newtonem i zasada Macha	56
2.2.2. Własności przestrzeni. Geometria	60
2.2.2.1. Geometria Euklidesa.....	61
2.2.2.2. Geometrie nieeuklidesowe	62
2.2.2.3. Geometria a wiedza o świecie	63
2.2.3. Filozoficzne koncepcje czasu.....	68
2.2.4. Własności czasu. Strzałka czasu	72
2.2.5. Filozoficzne zagadnienia szczególnej teorii względności	81
2.2.5.1. Zaskakujące własności światła	82
2.2.5.2. Zasada względności.....	84
2.2.5.3. Transformacje Galileusza, transformacje Lorentza i kwestia realności czasoprzestrzeni	85
2.2.5.4. Relatywistyka a fizyka klasyczna i pytanie o prawdziwość naukowego obrazu świata	88
2.2.5.5. Górna granica prędkości w przyrodzie i jej konsekwencje poznawcze	91
2.2.5.6. Względność równoczesności i problem związków przyczynowych	92
2.2.5.7. Dylatacja czasu i skrócenie długości w ruchu. Realność efektów relatywistycznych.....	94
Zalecana literatura.....	98
2.3. PORZĄDEK W PRZYRODZIE.....	99
2.3.1. Wprowadzenie w problematykę przyczynowości	99
2.3.2. Zasada determinizmu w fizyce współczesnej	104
2.3.2.1. Determinizm mechaniki Newtona i teorii względności	104
2.3.2.2. Statystyczny charakter termodynamiki	108
2.3.2.3. Teoria chaosu deterministycznego.....	112

2.3.2.4. Zagadnienie indeterminizmu teorii kwantów	118
2.3.3. Filozoficzne konsekwencje przyjęcia zasady przyczynowości	123
Zalecana literatura.....	128
2.4. WSZECHŚWIAT JAKO UNIKATOWY BYT MATERIALNY	128
2.4.1. Filozoficzno-fizyczny obraz starożytnych	129
2.4.2. Holistyczna synteza średniowiecznej refleksji nad światem	130
2.4.3. Od nowożytnego mechanicyzmu do współczesnego monizmu fi- zykalistycznego	133
2.4.4. Modele w kosmologii teoretycznej.....	136
2.4.4.1. Teoretyczne i empiryczne podstawy ogólnej teorii wzglę- dności	136
2.4.4.2. Relacja geometria–materia kluczem do fizykalnych modeli wszechświata.....	138
2.4.4.3. Rodzaje i własności modeli wszechświata w kosmologii teoretycznej	139
2.4.4.4. Wszechświat bez ewolucji – modele stanu stacjonarnego	141
2.4.4.5. Wszechświat ekspandujący i ewoluujący.....	143
2.4.4.5.1. Dane empiryczne a ekspansja wszechświata	143
2.4.4.5.2. Model standardowy ewolucji kosmicznej.....	145
2.4.4.5.3. Zagadnienie początku wszechświata.....	148
2.4.4.5.4. Zagadnienie końca wszechświata.....	151
Zalecana literatura.....	152
3. FILOZOFIA PRZYRODY OŻYWIONEJ	153
3.1. POGRANICZE ŻYCIA.....	154
3.1.1. Materia nieożywiona i materia ożywiona.....	154
3.1.2. Obiekty pogranicza życia.....	156
Zalecana literatura.....	165
3.2. FILOZOFICZNE PROBLEMY DOTYCZĄCE ZJAWISKA ŻYCIA	165
3.2.1. Pojęcie istoty.....	166
3.2.2. Tło historyczne koncepcji życia.....	167
3.2.3. Klasyczne i współczesne interpretacje zjawiska życia.....	170
3.2.3.1. Mechanicyzm i redukcjonizm	171
3.2.3.2. Witalizm i organizmalizm.....	173
3.2.3.3. Przejawy życia.....	174

3.2.4. Odmienny opis czy specyfika życia.....	176
3.2.5. Definicje życia	178
3.2.6. Ujęcia filozoficzno-przyrodnicze fenomenu życia	180
Zalecana literatura.....	190
3.3. ZAGADNIENIE GENEZY ŻYCIA	190
3.3.1. Historyczno-przyrodnicze ujęcie problemu genezy życia	191
3.3.1.1. Idea samoródtwa	192
3.3.1.1.1. Samoródtwo „naiwne”.....	192
3.3.1.1.2. Abiogeneza przyrodnicza	195
3.3.1.2. Idea kosmicznego pochodzenia życia – koncepcje panspermii.....	200
3.3.1.2.1. Hipoteza kosmozoidów – litopanspermia międzygwiazdowa	202
3.3.1.2.2. Hipoteza radiopanspermii – transpermia.....	205
3.3.1.2.3. Panspermia kierowana.....	207
3.3.1.2.4. Panspermia kometarna	209
3.3.1.3. Systematyzacja koncepcji genezy życia	211
3.3.1.4. Zarys wybranych współczesnych teorii biogenezy	215
3.3.1.5. Współczesna protobiologia – ustalenia i perspektywy	229
Zalecana literatura.....	231
3.3.2. Filozoficzne ujęcia problemu genezy życia	232
3.3.2.1. Problem ukrytych założeń	232
3.3.2.2. Uzasadnianie hipotezy o abiogenezie.....	240
3.3.2.4. Wokół biosystemogenezy	243
Zalecana literatura.....	248
3.4. FILOZOFICZNE ZAGADNIENIA EWOLUCJONIZMU	249
3.4.1. Analiza teorii ewolucji.....	250
3.4.1.1. Zadania i metody teorii ewolucji.....	250
3.4.1.2. Teorie ewolucji – przegląd historyczny	253
3.4.1.3. Główne założenia i tezy syntetycznej teorii ewolucji	257
3.4.1.4. Mechanizmy i prawidłowości procesu ewolucji	259
3.4.2. Właściwości procesu ewolucji.....	263
3.4.2.1. Zagadnienie tempa procesu ewolucji	263
3.4.2.2. Problem kierunkowości procesu ewolucji.....	265
3.4.2.3. Problem postępowości procesu ewolucji.....	266
3.4.2.4. Problem celowości procesu ewolucji	270
3.4.2.5. Przypadek i konieczność w procesie ewolucji	273

3.4.3. Kreationizm a ewolucjonizm	274
3.4.4. Człowiek jako przedmiot i podmiot procesu ewolucji	280
Zalecana literatura.....	286
4. TAJEMNICE PRZYRODY	287
4.1. PRZYPADEK	288
Zalecana literatura.....	295
4.2. CUD	296
Zalecana literatura.....	311
4.3. SENS.....	312
Zalecana literatura.....	325
BIBLIOGRAFIA	326